

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2024-2026

BOCHNIA 2023

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie, obszar i czas realizacji	str. 3
1.Charakterystyka Powiatu Bocheńskiego	str.5
1.1. Struktura społeczna i demograficzna Powiatu Bocheńskiego	str. 5
1.2. Struktura ludności w powiecie	str. 6
2. Profil społeczny osób korzystających z pomocy społecznej	str.12
2.1. Ubóstwo	str. 14
2.2. Długotrwała lub ciężka choroba	str. 15
2.3. Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	str. 16
2.4. Niepełnosprawność	str.18
2.5. Bezrobocie	str.19
2.6. Potrzeba ochrony macierzyństwa	str. 20
2.7. Alkoholizm	str. 22
3. Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej	str. 23
3.1. Struktura systemu pieczy zastępczej	str. 23
3.2. Świadczenia przyznawane w ramach pieczy zastępczej	str. 25
3.3. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej	str. 26
3.4. Instytucjonalna piecza zastępcza	str. 27
4. Analiza dokumentów strategicznych oraz innych aktów prawa miejscowego w zakresie realizowania usług społecznych, w tym w zakresie deinstytucjonalizacji	str.29
5. Analiza SWOT	str.32
6. Główne problemy i wyzwania społeczne występujące na terenie powiatu bocheńskiego	str. 34
7. Cele ogólne i szczegółowe - Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2024- 2026””.	str. 35
8. Harmonogram realizacji i ewaluacji Lokalnego Planu	str. 39
9. Źródła finansowania wdrożenia i realizacji	str. 40
10. System monitorowania i oceny	str. 40
11. Bibliografia	str. 40
SPIS SCHEMATÓW I TABLIC	str. 41

WPROWADZENIE, OBSZAR I CZAS REALIZACJI

Usługi społeczne są najważniejszym komponentem polityki społecznej realizowanej przez samorząd powiatowy i stanowią aktywną odpowiedź na wyzwania związane z potrzebami wynikającymi z takich procesów społecznych jak zmiany demograficzne i starzenie się populacji, zmiany w strukturze rodzin, przeobrażenia rynku pracy, wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami w tym niepełnosprawnościami sprzężonymi, ryzyka socjalne, kryzysy personalne i rodzinne, a także zapotrzebowanie na kompetencje i kwalifikacje. Dostępność usług w zakresie wsparcia społecznego i profilaktyki powinna być realizowana z myślą o każdej osobie, która może ich potrzebować.

Szeroka definicja wskazuje, że są to wszystkie działania i administracje, które zajmują się społecznymi potrzebami obywateli, czyli transfery pieniężne, usługi opieki zdrowotnej, edukacja, osobiste usługi społeczne, usługi opiekuńcze, usługi mieszkaniowe, usługi zatrudnieniowe i wyspecjalizowane usługi dla różnych grup docelowych (dzieci, nadużywający substancji psychoaktywnych, ludzie z problemami psychospołecznymi - jako synonimu szczegółowych polityk społecznych).

Wąska definicja sprowadza się do traktowania usług jako świadczenia w naturze w przeciwieństwie do świadczeń pieniężnych i zasadniczo odnosi się do opieki nad dziećmi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi oraz do wyspecjalizowanych usług związanych z profesją pracy socjalnej.

To działalność na rzecz zaspokojenia potrzeb ludzkich, nie wiązana z bezpośrednim wytwarzaniem dóbr.

Usługi społeczne powinny umożliwiać osobom z nich korzystającym uczestnictwo w życiu społecznym na równych zasadach z innymi osobami. Podstawą filozofii usług społecznych realizowanych w rodzinie i społeczności lokalnej jest rezygnacja z traktowania osób korzystających z tych usług jako podmiotów w procesie opieki, a pracowników opieki instytucjonalnej jako ekspertów w opiece nad nimi. Chodzi o uznanie prawa użytkowników i ich rodzin do decydowania o swoim życiu oraz kontroli nad wsparciem, jakie otrzymują. Również dzieci należy zachęcać do wyrażania opinii i preferencji oraz pomagać im w tym – ich poglądy trzeba szanować i brać pod uwagę przy podejmowaniu dotyczących ich decyzji. Ludziom powinno się zapewnić dostęp do informacji, poradnictwa i reprezentantów ich interesów, aby umożliwić im podejmowanie świadomych decyzji o wsparciu, a w razie potrzeby umożliwić skorzystanie z takiej terapii, jakiej sobie życzą.

Tradycyjnie wsparcie jest świadczone w sposób ukierunkowany na usługi, w sposób zmierzający do dostosowania odbiorców do istniejących możliwości świadczenia usług. Punktem wyjścia powinny natomiast stać się potrzeby i preferencje osób korzystających z usług społecznych, a wsparcie musi być dostosowane do ich indywidualnej sytuacji i umożliwiać dokonywanie osobistych wyborów. Oznacza to, że użytkownicy i ich rodziny powinni również aktywnie uczestniczyć w projektowaniu oraz ewaluacji usług społecznych.

Skuteczne usługi społeczne powinny być świadczone w sposób ciągły, przez cały okres, gdy jest potrzebne oraz elastycznie i na bieżąco modyfikowane w zależności od zmieniających się potrzeb i preferencji użytkowników. Jest to również kluczowe w procesie usamodzielnienia dzieci i młodzieży opuszczającej pieczę instytucjonalną – należy zapewnić im wsparcie przez okres potrzebny na przygotowanie się do samodzielności. Rodzaj i poziom otrzymywanego wsparcia nie powinien być uzależniony od miejsca zamieszkania, lecz od potrzeb oraz wymagań danej osoby. Ponieważ usługi

społeczne należy świadczyć niezależnie od miejsca zamieszkania, usługi społeczne świadczone w rodzinie i środowisku lokalnym pozwalają zapewnić wysoki poziom wsparcia nawet w zwykłym mieszkaniu, na terenach peryferyjnych i wiejskich. Pozwala to zagwarantować, że osoby zagrożone wykluczeniem nie utracą wsparcia, jeżeli zdecydują się z jakiegokolwiek powodu na zmianę miejsca zamieszkania.

W ramach kompleksowej transformacji systemu opieki, która zmierza do zmniejszenia uzależnienia od opieki instytucjonalnej i stacjonarnej, kładąc większy nacisk na usługi świadczone w rodzinie oraz środowisku lokalnym, priorytetem powinno stać się wprowadzenie skutecznej profilaktyki. Jeżeli pierwotne przyczyny umieszczania w opiece instytucjonalnej nie zostaną usunięte, a mechanizmy zapobiegające przyjmowaniu kolejnych pensjonariuszy będą nieskuteczne, wysiłki na rzecz zakończenia świadczenia opieki instytucjonalnej mogą mieć niską skuteczność, gdyż miejsca zwolnione przez ludzi opuszczających zakłady zostaną szybko wypełnione przez nowych podopiecznych. Deinstytucjonalizacja rozumiana powinna być nie tyle jako dążenie do zamknięcia zakładów opieki, ale jako proces rozwoju usług społecznych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności, który miałby umożliwić pozostawanie przez osobę potrzebującą pomocy jak najdłużej w swoim środowisku zamieszkania. W ten kontekst społeczny, strategiczny i programowy wpisuje się niniejszy Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2024-2026.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2024-2026 odnosi się do trzech grup docelowych:

- **dzieci w pieczy zastępczej w tym dzieci z niepełnosprawnościami**
- **osoby niepełnosprawne**
- **osoby starsze.**

W Konwencji o prawach dziecka ONZ dziecko definiuje się jako „każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność”.

W Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zalicza się do nich osoby: „które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”.

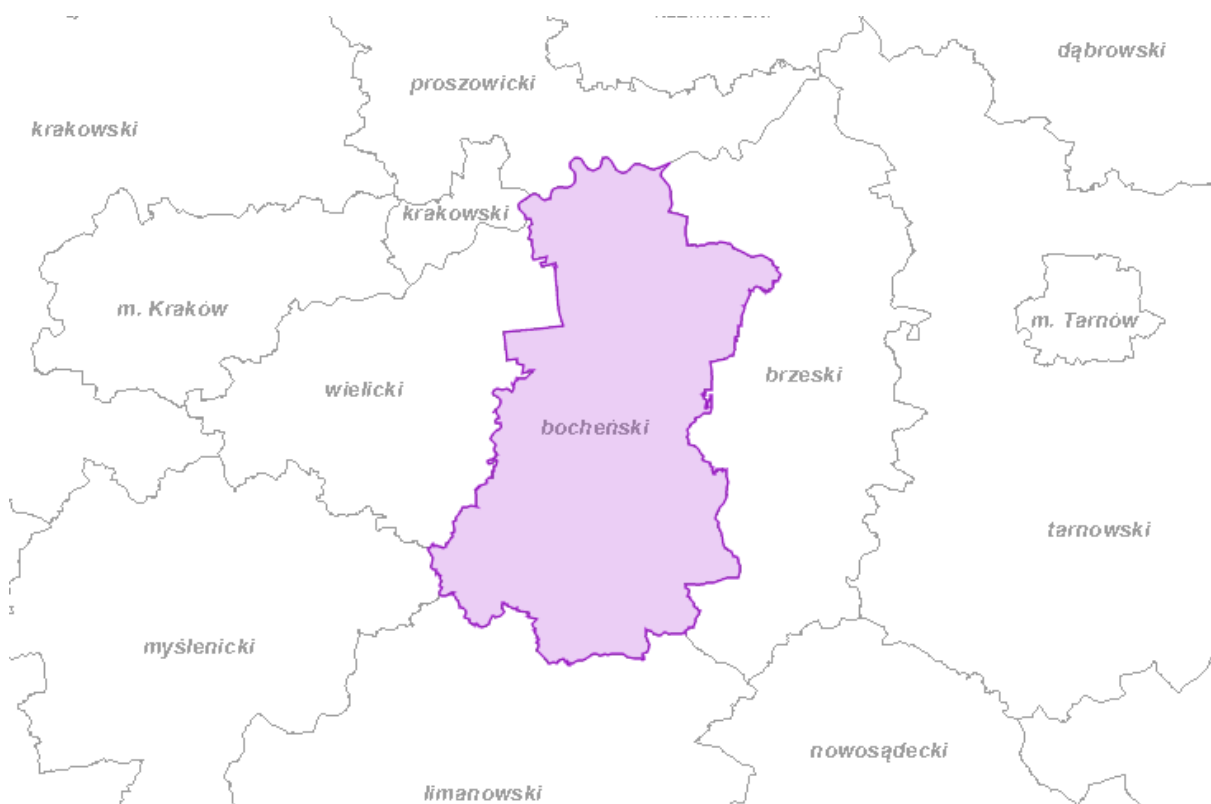
Na szczeblu ONZ brak jest przyjętej definicji osób starszych. Według Światowej Organizacji Zdrowia w krajach rozwiniętych przyjęto, wszakże wiek 65 lat jako granicę, powyżej której osobę określa się jako starszą lub w podeszłym wieku. Należy tu zauważyć, że prawdopodobieństwo niepełnosprawności zwiększa się wraz z wiekiem. W związku z tym na szczególną uwagę zasługuje podgrupa „osób bardzo starych”.

1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU BOCHEŃSKIEGO

1.1. Struktura społeczna i demograficzna Powiatu Bocheńskiego

Powiat bocheński zajmuje powierzchnię 649 km² i jest położony w północno-wschodniej części województwa małopolskiego. Całą długością granicy wschodnie przylega to powiatu brzeskiego, od południa graniczy z powiatem limanowskim, natomiast od zachodu z powiatami: myślenickim, wielickim i krakowskim. Północną stroną powiat bocheński graniczy z powiatem proszowickim i na tym odcinku granicę wyznacza bieg rzeki Wisły. Powiat bocheński w południowej jego części usytuowany jest u podnóża Karpat, co czyni go atrakcyjnym rejonem pod względem turystycznym. Powiat zawdzięcza bardzo dobrą komunikację nie tylko o zasięgu regionalnym ale również międzynarodowym dzięki temu, że przez jego centrum przebiega trasa A4. Stwarza to dogodne warunki do rozwoju handlu i przemysłu, jak również zwiększa jego dostępność pod względem turystycznym.

Schemat nr 1 - Usytuowanie powiatu bocheńskiego względem powiatów sąsiadujących

Źródło: Portal geostatystyczny GUS <https://geo.stat.gov.pl/imap/>

Powiat swoim zasięgiem obejmuje obszar 9 gmin. W jego skład wchodzi: 1 gmina miejska (Bochnia o pow. 30 km²), 1 miejsko-wiejska (Nowy Wiśnicz o pow. 82 km²) oraz 7 wiejskich (Bochnia o pow. 131 km², Drwinia o pow. 108 km², Lipnica Murowana o pow. 60 km², Łapanów

o pow. 72 km², Rzezawa o pow. 87 km², Trzciana o pow. 44 km², Żegocina o pow. 35 km²). Powiat bocheński zamieszkiwany jest przez 106 878 osób.

Schemat nr 2 - Gminy znajdujące się na terenie powiatu bocheńskiego

Źródło: Portal geostatystyczny GUS <https://geo.stat.gov.pl/imap/>

1.2 STRUKTURA LUDNOŚCI W POWIECIE

Powiat bocheński w ogólnej liczbie mieszkańców Województwa Małopolskiego plasował się na 13 miejscu spośród powiatów ziemskich. Według stanu na koniec 2022 roku liczba mieszkańców powiatu bocheńskiego wyniosła 106 878 osób, co stanowi 3,12% ogółu populacji Województwa Małopolskiego. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 1 - Rozkład ludności Województwa Małopolskiego wg stanu na koniec 2022 roku

Wyszczególnienie	Ludność ogółem	Udział ludności powiatów w ogólnej liczbie mieszkańców Województwa Małopolskiego
MAŁOPOLSKIE	3 429 014	100%
Powiaty	2 441 185	71,19 %
powiat bocheński	106 878	3,12 %
powiat brzeski	91 823	2,68 %
powiat chrzanowski	119 719	3,49 %
powiat dąbrowski	57 809	1,69 %
powiat gorlicki	105 782	3,08 %
powiat krakowski	300 289	8,76 %
powiat limanowski	131 549	3,84 %
powiat miechowski	46 998	1,37 %
powiat myślenicki	129 538	3,78 %
powiat nowosądecki	214 933	6,27 %
powiat nowotarski	190 143	5,55 %
powiat olkuski	106 843	3,12 %
powiat oświęcimski	149 304	4,35 %
powiat proszowicki	42 268	1,23 %
powiat suski	83 127	2,42 %
powiat tarnowski	197 717	5,76 %
powiat tatrzański	66 566	1,94 %
powiat wadowicki	157 855	4,60 %
powiat wielicki	142 044	4,14 %
miasta na prawach powiatu	987 829	28,81 %
powiat m.Kraków	803 282	23,43 %
powiat m.Nowy sącz	80 587	2,35 %
powiat m.Tarnów	103 960	3,03 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura ludności powiatu bocheńskiego na przestrzeni ostatnich 8 lat, w ujęciu udziału kobiet i mężczyzn wykazuje się stabilnością, niedostrzegalne są znaczące odchylenia w rozkładzie tych grup populacji. Średnia wielkość udziału mężczyzn w populacji mieszkańców powiatu bocheńskiego w badanym okresie wyniosła 49,40%, a kobiet 50,60%. Dostrzegalną natomiast jest tendencja wzrastającego udziału kobiet w stosunku do liczby mężczyzn, jednak nie wykazuje ona dynamicznych cech. Szczegółowe dane zawarto w poniższej tabeli.

Tablica nr 2 – Liczba ludności powiatu w rozbiciu na kobiety i mężczyźn

WYSZCZEGÓLNIENIE	powiat bocheński				
	ROK				
	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	106 514	106 858	106 838	106 715	106 880
mężczyźni	52 592	52 835	52 753	52 702	52 825
udział mężczyzn	49,38 %	49,44 %	49,38 %	49,39 %	49,43 %
kobiety	53 922	54 023	54 085	54 013	54 053
udział kobiet	50,62 %	50,56 %	50,62 %	50,61 %	50,57 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę mieszkańców powiatu bocheńskiego na przestrzeni ostatniego roku dostrzegalna jest tendencja wzrostowa w zakresie ogólnej liczby mieszkańców. W ciągu ostatnich 4 lat wzrost liczby mieszkańców powiatu osiągnął poziom blisko 3%. Badając rozmieszczenie mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu bocheńskiego należ stwierdzić, że udział poszczególnych gmin w ujęciu liczby ich mieszkańców wykazuje się pewną stabilnością, w latach 2019-2022 nie zachodziły żadne zmiany liczby mieszkańców, które miałyby dynamiczny charakter. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 3 – Liczba mieszkańców powiatu bocheńskiego wg miejsca zamieszkania w podziale na gminy w latach 2019-2022 (stan na 31 XII)

powiat/gmina	2019		2020		2021		2022	
	mieszkańców ogółem	udział w [%]	mieszkańców ogółem	udział w [%]	mieszkańców ogółem	udział w [%]	mieszkańców ogółem	udział w [%]
powiat bocheński	106 858	100,00%	106 838	100,00%	106 715	100,00%	106 878	100 %
Bochnia m.	29 718	27,81 %	29 005	27,15 %	28 778	26,97 %	28 692	26,85 %
Bochnia g.	20 024	18,74 %	20 541	19,23 %	20 529	19,23 %	20 597	19,27 %
Drwinia	6534	6,11 %	6488	6,07 %	6483	6,08 %	6 465	6,05 %
Lipnica Murowana	5659	5,30 %	5540	5,19 %	5535	5,19 %	5551	5,19 %
Łapanów	8197	7,67 %	8465	7,92 %	8514	7,98 %	8570	8,02 %
Nowy Wiśnicz	14 177	13,27 %	14 305	13,39 %	14 326	13,42 %	14 406	13,48 %
Rzezawa	11 348	10,62 %	11 347	10,62 %	11 367	10,65 %	11 389	10,66 %
Trzciana	5641	5,28 %	5634	5,27 %	5644	5,29 %	5679	5,31 %
Żegocina	5560	5,20 %	5513	5,16%	5539	5,19 %	5529	5,17 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ukazując dynamikę zmian liczby mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu bocheńskiego należ stwierdzić, że na wyróżnienie zasługują pod tym względem gminy: Łapanów, Nowy Wiśnicz, Trzciana i Rzezawa. W latach 2020-2022 wszystkie wykazały się więcej jak jednoprocetową dynamiką przyrostu liczby mieszkańców, jednocześnie przekraczając tempo przyrostu mieszkańców wyliczone dla całego powiatu. Jednocześnie dla gminy Bochnia m. odnotowana została ujemna dynamika przyrostu liczby mieszkańców, co może sugerować

migrację mieszkańców z terenów miejskich do obszarów wiejskich. Zwłaszcza, że gmina wiejska Bochnia w tym czasie zanotowała dynamikę przyrostu liczby jej mieszkańców. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 4 – Dynamika zmian liczby mieszkańców w poszczególnych gminach za okres 2020-2022

powiat/gmina	2020	2021		2022	
	mieszkańców ogółem	mieszkańców ogółem	zmian [%] [2019 = 100]	mieszkańców ogółem	zmian [%] [2019 = 100]
powiat bocheński	106 838	106 715	- 0,12 %	106 878	0,04 %
Bochnia m.	29 005	28 778	- 0,78 %	28 692	- 1,08 %
Bochnia g.	20 541	20 529	- 0,06 %	20 597	0,24 %
Drwinia	6488	6483	- 0,08 %	6465	- 0,35 %
Lipnica Murowana	5540	5535	- 0,09 %	5551	0,20 %
Łapanów	8465	8514	0,58 %	8570	1,24 %
Nowy Wiśnicz	14 305	14 326	0,14 %	14 406	0,89 %
Rzezawa	11 347	11 367	0,17 %	11 389	0,37 %
Trzciana	5634	5644	0,18 %	5679	0,80 %
Żegocina	5513	5539	0,47 %	5529	0,29 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotną z punktu widzenia problemów społecznych jest struktura wiekowa mieszkańców powiatu. Skupiając się na grupie wiekowej powyżej 65 roku życia, która stanowi jeden z podstawowych obszarów oddziaływania jednostek pomocy społecznej, należy stwierdzić, że grupa ta z upływem lat ma coraz większy udział w populacji mieszkańców powiatu. Prawie we wszystkich gminach, za wyjątkiem gm. Drwinia, występuje jednoznacznie widoczny trend wzrostowy, co pokazują dane z lat 2020 – 2022, zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tablica nr 5 – Liczba mieszkańców powiatu bocheńskiego, z podziałem na gminy, w wieku 65 lat i więcej w latach 2020 – 2022

powiat/ gmina	2020			2021			2022		
	mieszkańców ogółem	mieszkańców w wieku 65 lat i więcej	udział w mieszkańcach ogółem	mieszkańców ogółem	mieszkańców w wieku 65 lat i więcej	udział w mieszkańcach ogółem	mieszkańców ogółem	mieszkańców w wieku 65 lat i więcej	udział w mieszkańcach ogółem
	liczba	Liczba	[%]	liczba	liczba	[%]	liczba	liczba	[%]
powiat bocheński	106 838	20 255	18,96 %	106 715	20 626	19,32 %	106 878	21 097	19,74 %
Bochnia m.	29 005	6747	23,26 %	28 778	6826	23,72 %	28 692	6946	24,21 %
Bochnia g.	20 541	3643	17,74 %	20 529	3712	18,08 %	20 597	3837	18,63 %
Drwinia	6488	1443	22,24 %	6483	1463	22,57 %	6465	1457	22,54 %
Lipnica Murowana	5540	898	16,21 %	5535	934	16,87 %	5551	966	17,40 %

powiat/ gmina	2020			2021			2022		
	mieszkańców ogółem	mieszkańców w wieku 65 lat i więcej	udział w mieszkańcach ogółem	mieszkańców ogółem	mieszkańców w wieku 65 lat i więcej	udział w mieszkańcach ogółem	mieszkańców ogółem	mieszkańców w wieku 65 lat i więcej	udział w mieszkańcach ogółem
	liczba	Liczba	[%]	liczba	liczba	[%]	liczba	liczba	[%]
Łapanów	8465	1357	16,03 %	8514	1378	16,19 %	8570	1412	16,47 %
Nowy Wiśnicz	14 305	2359	16,49 %	14 326	2423	16,91 %	14 406	2484	17,24 %
Rzezawa	11 347	1943	17,12 %	11 367	1973	17,36 %	11 389	2032	17,84 %
Trzciana	5634	921	16,35 %	5644	948	16,80 %	5679	979	17,24 %
Żegocina	5513	944	17,12 %	5539	969	17,49 %	5529	984	17,80 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Badając strukturę wiekową w ujęciu grupy mieszkańców w wieku powyżej 65 lat, przeprowadzono analizę dynamiki przyrostu tej grupy. Jako bazowy przyjęto 2020 rok i w odniesieniu do niego zaprezentowano tempo przyrostu mieszkańców w wieku powyżej 65 lat. Analiza zaprezentowana w poniższej tabeli pokazuje, że wraz z upływem czasu, wzrasta również w zdecydowanie większym tempie liczba mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia. W najbliższej przyszłości będzie to miało ogromne znaczenie dla obciążenia powiatu oraz gmin w zakresie świadczeń socjalnych dla grupy seniorów. Jednakże wyżej opisywane zjawisko nie jest jednorodne dla wszystkich gmin powiatu bocheńskiego. W gminach: Bochnia miasto Bochnia gmina, Lipnica Murowana i Drwinia na przestrzeni trzech analizowanych lat odnotowano zanikający przyrost liczby mieszkańców ogółem, jednocześnie wzrost liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia, co wskazuje na zjawisko coraz szybszego starzenia się społeczeństwa w populacji tych gmin.

Tablica nr 6 – Dynamika przyrostu mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w ujęciu terytorialnym powiatu bocheńskiego

powiat/gmina	2020		2021		2022	
	mieszkańców w wieku 65 lat i więcej	mieszkańców w wieku 65 lat i więcej	zmiana [2020 = 100]	mieszkańców w wieku 65 lat i więcej	zmiana [2020 = 100]	
	liczba	liczba	[%]	liczba	[%]	
powiat bocheński	20 255	20 626	1,83 %	21 097	4,16 %	
Bochnia m.	6747	6826	1,17 %	6946	2,95 %	
Bochnia g.	3643	3712	1,89 %	3837	5,33 %	
Drwinia	1443	1463	1,39 %	1457	0,97 %	
Lipnica Murowana	898	934	4,00 %	966	7,57 %	
Łapanów	1357	1378	1,55 %	1412	4,05 %	
Nowy Wiśnicz	2359	2423	2,71 %	2484	5,30 %	
Rzezawa	1943	1973	1,54 %	2032	4,58 %	
Trzciana	921	948	2,93 %	979	6,30 %	
Żegocina	944	969	2,65 %	984	6,84 %	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Problem postępującego starzenia się społeczeństwa powiatu bocheńskiego dostrzegalny jest również w aspekcie podziału mieszkańców na grupy w wieku: przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dodatkowo dla potrzeb prowadzonej analizy zostało wprowadzone rozróżnienie na kategorie wieku produkcyjnego mobilnego i niemobilnego. Kluczową kategorią obrazującą potencjał populacji jest udział w niej osób w wieku produkcyjnym, czyli ludność wykonującą pracę, która przynosi dochód lub bezrobotnych. Przedziały wiekowe opisujące wiek produkcyjny, przyjęte w statystyce dla potrzeb ekonomii klasyfikują:

- mężczyzn pomiędzy 18 - 64 rokiem życia,
- kobiety pomiędzy 18 - 59 rokiem życia.

Jak już wcześniej wspomniano kategoria wieku produkcyjnego została dodatkowo opisana podkategoriami:

- wieku produkcyjnego mobilnego – 18 – 44 lata mężczyźni i kobiety,
- wieku produkcyjnego niemobilnego – 45 – 64 lata mężczyźni i 45–59 lat kobiety.

Zaprezentowane w poniższej tabeli dane pokazują bardzo wyraźną tendencję, utrzymującą się na przestrzeni lat 2019-2022, charakteryzującą się stałym spadkiem udziału mieszkańców powiatu bocheńskiego w wieku produkcyjnym. Jednocześnie w przyjętym przedziale czasowym odnotowywany jest stale rosnący udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co potwierdza wcześniej wysnute wnioski na temat postępującego starzenia się populacji mieszkańców powiatu bocheńskiego.

Tablica nr 7 – Ludność powiatu bocheńskiego w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2019-2022

Ludność w podziale na wiek	powiat bocheński							
	2019		2020		2021		2022	
	[liczba]	udział [%]	[liczba]	udział [%]	[liczba]	udział [%]	[liczba]	udział [%]
ogółem	106 858	100,00%	106 838	100,00%	106 715	100,00%	106 878	100 %
w wieku przedprodukcyjnym	22 340	20,91 %	23 038	21,56 %	22 973	21,53 %	22 993	21,51 %
w wieku produkcyjnym	64 810	60,65 %	63 545	59,48 %	63 116	59,14 %	62 788	58,75 %
w wieku produkcyjnym mobilnym	42 002	39,31 %	40 473	37,88 %	39 872	37,36 %	39 343	36,81 %
w wieku produkcyjnym niemobilnym	22 808	21,34 %	23 072	21,60 %	23 244	21,78 %	23 445	21,94 %
w wieku poprodukcyjnym	19 708	18,44 %	20 255	18,96 %	20 626	19,33 %	21 097	19,74 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę ludności powiatu bocheńskiego przez pryzmat przyrostu naturalnego należy stwierdzić, że charakterystyka w tym zakresie wykazuje pozytywne tendencje. Saldo przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2019-2022 dla powiatu bocheńskiego ma wartość głównie dodatnią i zamyka się w przedziale od 3,73 do 0,57 dla wartości ogółem. Porównując tą wielkość z danymi opisującymi obszar województwa małopolskiego oraz całej Polski zauważamy, że odczyt ten jest korzystniejszy, bowiem województwo małopolskie wykazuje w badanym okresie saldo ujemne przyrostu naturalnego mieszczące się w przedziale od 1,16 do -1,42, gdzie dla obszaru Polski przedział ten zamyka się pomiędzy (-0,91) a (-3,79). Dostrzegalna jest również tendencja do występowania większego przyrostu naturalnego na terenach wiejskich w stosunku do miejskich, co jest charakterystyczne dla wszystkich analizowanych obszarów. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 8 - Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania w latach 2019 – 2022

Region	Lokalizacja	2019	2020	2021	2022
POLSKA	ogółem	- 0,91	- 3,20	- 4,95	- 3,79
	w miastach	- 1,43	- 3,81	- 5,65	- 4,43
	na wsi	- 0,12	- 2,27	- 3,91	- 2,84
MAŁOPOLSKIE	ogółem	1,16	- 1,00	- 2,17	- 1,42
	w miastach	0,38	- 1,84	- 3,16	- 2,23
	na wsi	1,89	- 0,23	- 1,26	- 0,68
powiat bocheński	ogółem	3,73	0,02	- 0,60	0,57
	w miastach	1,69	- 1,72	- 3,60	- 0,95
	na wsi	4,63	0,76	0,67	1,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2. PROFIL SPOŁECZNY OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Diagnoza sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej w powiecie bocheńskim została przeprowadzona w aspekcie powodów jej przyznania. Szczegółowe zestawienie wszystkich zidentyfikowanych powodów na terenie gmin należących do powiatu bocheńskiego za okres trzech lat tj. 2020–2022, zawiera poniższa tabela. Analiza zaprezentowanych danych wskazuje dwa obszary, w których problem nie ulega znaczącej poprawie wraz z upływem lat, tzn. skala tego zjawiska utrzymuje się na zbliżonym poziomie, zarówno w zakresie liczby rodzin jak i liczby osób je zamieszkujących. Wyróżniającymi się pod tym względem jest problem: alkoholizmu. Zjawisko to, nominalnie nie przyjmuje wielkich wartości na obszarze powiatu bocheńskiego, jednakże biorąc pod uwagę liczbę osób w rodzinach z problemem alkoholowym w 2022 roku doświadczało jej 1% ogółu mieszkańców powiatu. Analogicznie licząc, problemu alkoholizmu w 2020 roku doświadczyło 3% ogółu mieszkańców powiatu bocheńskiego. Porównując te wielkości do danych z obszaru województwa małopolskiego dostrzegamy, że proporcjonalnie intensywność ich występowania przewyższa odczyty, którymi charakteryzuje się województwo.

We wszystkich pozostałych kategoriach problemów społecznych na terenie obszaru powiatu bocheńskiego występuje tendencja spadkowa – oprócz zjawiska bezdomności, zarówno w zakresie liczby rodzin jaki i osób je zamieszkujących. Analizując te kategorie przez pryzmat liczby osób w rodzinach, zostało wyszczególnionych łącznie siedem problemów, które wymagają szerszego omówienia. Wśród nich należy wymienić: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz wspomniany już wcześniej alkoholizm. W dalszej części niniejszej diagnozy zostaną omówione wszystkie te problemy z uwzględnieniem skali, w jakiej pojawiają się w poszczególnych gminach powiatu.

Tablica nr 9 – Powody przyznania pomocy w latach 2020-2022 na terenie gmin powiatu bocheńskiego

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	powiat bocheński					
	LICZBA RODZIN OGÓŁEM			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	ROK			ROK		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
UBÓSTWO	776	699	662	1884	1670	1473
SIEROCTWO	1	2	2	0	4	6
BEZDOMNOŚĆ	24	38	42	24	38	42
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	207	181	184	1183	1029	1032
BEZROBOCIE	342	319	299	895	864	744
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	668	672	560	1332	1254	1049
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	814	790	716	1648	1590	1535
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	259	217	184	949	900	606
PRZEMOC W RODZINIE	29	11	7	94	24	21
ALKOHOLIZM	124	116	118	207	194	190
NARKOMANIA	0	0	1	0	0	3
ZDARZENIA LOSOWE	46	11	18	105	37	51
SYTUACJA KRYZYSOWA	8	14	5	19	41	9
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	115	0	0	176	0	0
suma końcowa	3 413	3 070	2 798	8516	7645	6761

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

2.1 Ubóstwo

Obszarem, który ma największy udział w powodach przyznawania pomocy jest ubóstwo. W skali całego powiatu średnio 1675 rodzin rocznie korzystało z tej formy wsparcia w latach 2020-2022. Charakterystycznym jednak jest to, że problem ubóstwa systematycznie maleje na przestrzeni lat 2020-2022. Rozkład osób i rodzin dotkniętych ubóstwem jest dodatnio skorelowany z rozkładem ilości mieszkańców powiatu bocheńskiego w rozbiciu na poszczególne gminy. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela. Najmniejsza skala ubóstwa występuje w gminach: Łapanów, Nowy Wiśnicz i Żegocina. Najwięcej osób borykających się z problemem ubóstwa zamieszkuje na terenie miasta Bochnia, gminy Bochnia i gminy Rzezawa.

Tablica nr 10 – Problem ubóstwa na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

gmina	UBÓSTWO		
	Liczba osób w rodzinach		
	ROK		
	2020	2021	2022
Bochnia gm.	345	319	273
Bochnia m.	439	429	372
Drwinia	174	111	109
Lipnica Murowana	102	96	107
Łapanów	186	146	87
Nowy Wiśnicz	93	73	82
Rzezawa	241	227	215
Trzciana	167	131	117
Żegocina	137	138	111
Suma końcowa	1884	1670	1473

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Problem ubóstwa w skali całego powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022 systematycznie maleje. Tempo spadku ubóstwa liczone według liczby mieszkańców rodzin dotkniętych ubóstwem spada średnio o 13% każdego roku na przestrzeni ostatnich trzech lat.

2.2 Długotrwała lub ciężka choroba

Kolejnym obszarem, w którym zaangażowane są zasoby służb pomocy społecznej, jest problem występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby. Najczęściej zjawisko to występuje w gminie Bochnia miasto, która pod względem liczby mieszkańców powiatu plasuje się na pierwszym miejscu. Drugą pod względem liczby występowania problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby jest gmina Bochnia. Największą liczbę osób w rodzinach z problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby w stosunku do liczby mieszkańców tych gmin odnotowujemy w Lipnicy Murowanej i Żegocinie. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela. Biorąc pod uwagę liczbę rodzin dotkniętych tym problemem w okresie 2020-2021 roku obserwujemy tendencję spadkową we wszystkich gminach powiatu bocheńskiego za wyjątkiem gmin: Lipnica Murowana i Łapanów, gdzie każdego roku przybywa takich rodzin. Znajduje to również odzwierciedlenie w poniższych danych, które prezentują problem długotrwałej lub ciężkiej choroby przez pryzmat liczby osób zamieszkujących w tych rodzinach.

Tablica nr 11 – Problem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

gmina	DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA		
	Liczba osób w rodzinach		
	ROK		
	2020	2021	2022
Bochnia gm.	294	249	243
Bochnia m.	498	569	438
Drwinia	99	81	59
Lipnica Murowana	209	173	175
Łapanów	72	63	84
Nowy Wiśnicz	69	65	80
Rzezawa	207	166	156
Trzciana	39	59	52
Żegocina	161	165	123
Suma końcowa	1648	1590	1410

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

2.3 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na terenie powiatu bocheńskiego na przestrzeni lat 2020-2022 generalnie wykazuje tendencję spadkową za wyjątkiem gminy Bochnia. Na jej terenie dostrzegalna jest wzrastająca liczba rodzin dotkniętych problem bezradności, znajduje to również odzwierciedlenie w rosnącej liczbie osób wchodzących w skład tego rodzaju rodzin. Z danych zaprezentowanych w poniższej tabeli wynika również, że w gminie Rzezawa na przestrzeni lat 2020-2022 liczba osób w rodzinach dotkniętych bezradnością wykazuje się najniższym tempem spadku, liczba rodzin w tym obszarze dla gminy Rzezawa wykazuje bardzo podobny trend (2020 – 10 rodziny, 2021 – 9rodzin, 2022- 10 rodzin). Pozostałe gminy powiatu charakteryzują się natomiast spadkiem zarówno liczby rodzin jak i jej mieszkańców w zakresie pomocy uzyskiwanej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tablica nr 12 - Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w poszczególnych gminach powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

gmina	POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA OSÓB W RODZINACH ¹		
		ROK		
		2020	2021	2022
Bochnia gm.	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	35	29	37
	w tym: RODZINY WIELODZIENTNE	10	11	5
	RODZINY NIEPEŁNE	20	13	31
Bochnia m.	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	378	335	228
	w tym: RODZINY WIELODZIENTNE	143	41	73
	RODZINY NIEPEŁNE	161	157	97
Drwinia	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	31	21	25
	w tym: RODZINY WIELODZIENTNE	18	11	10
	RODZINY NIEPEŁNE	3	3	8

¹ Suma liczby osób w rodzinach wielodzietnych i niepełnych może przekraczać liczbę osób ogółem, wynika to faktu, że ta sama rodzina została wykazana zarówno jako rodzina wielodzietna oraz również jako niepełna.

gmina	POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA OSÓB W RODZINACH ¹		
		ROK		
		2020	2021	2022
Lipnica Murowana	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	33	34	27
	w tym: RODZINY WIELODZIENTNE	0	7	7
	RODZINY NIEPEŁNE	9	16	13
Łapanów	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	174	77	69
	w tym: RODZINY WIELODZIENTNE	0	0	0
	RODZINY NIEPEŁNE	144	40	42
Nowy Wiśnicz	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	18	22	14
	w tym: RODZINY WIELODZIENTNE	14	14	0
	RODZINY NIEPEŁNE	7	7	7
Rzezawa	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	52	42	46
	w tym: RODZINY WIELODZIENTNE	35	26	29
	RODZINY NIEPEŁNE	19	18	12
Trzciana	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	190	147	135
	w tym: RODZINY WIELODZIENTNE	145	100	112
	RODZINY NIEPEŁNE	17	20	30
Żegocina	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	38	30	25
	w tym: RODZINY WIELODZIENTNE	4	0	9
	RODZINY NIEPEŁNE	32	30	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

2.4 Niepełnosprawność

Problem niepełnosprawności w Powiecie Bocheńskim jest jednym z kilku obszarów, które znacząco absorbują zasoby struktur pomocy społecznej. W skali całego powiatu, w okresie 2020-2022 roku, średnio rocznie 633 rodziny są objęte działaniami, jednocześnie w analizowanym okresie liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem niepełnosprawności średnio wyniosła 1211 rocznie.

Diagnostując zjawisko niepełnosprawności w aspekcie poszczególnych gmin powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022, wyróżnić można dwie grupy. Pierwsza charakteryzująca się wyraźnym spadkiem liczby rodzin i osób w nich zamieszkujących. Sytuacja taka występuje w siedmiu gminach powiatu, tj. Bochnia, Bochnia miasto, Nowy Wiśnicz, Rzezawa, Trzciana, Żegocina oraz Drwinia. Trzecią kategorię wyróżnić można na przykładzie gmin Łapanów i Nowy Wiśnicz, gdzie liczba rodzin utrzymuje się na względnie niezmiennym poziomie. Tendencje te są bardzo wyraźne, szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 13 – Problem niepełnosprawności na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

gmina	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					
	LICZBA RODZIN OGÓŁEM			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	ROK					
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Bochnia gm.	87	74	61	172	139	117
Bochnia m.	225	247	184	401	418	325
Drwinia	14	43	39	35	75	61
Lipnica Murowana	55	45	39	121	99	85
Łapanów	35	39	39	69	72	69
Nowy Wiśnicz	52	43	43	102	85	83
Rzezawa	110	96	90	198	150	138
Trzciana	46	39	27	106	91	68
Żegocina	44	46	38	128	125	103
Suma końcowa	668	672	560	1332	1254	1049

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

2.5 Bezrobocie

Problem bezrobocia został szeroko omówiony w rozdziale „Rynek pracy i bezrobocie”. Obecnie zjawisko to zostanie zaprezentowane w aspekcie ilości osób w rodzinach, które z powodu bezrobocia zostały objęte systemem pomocy społecznej. W ujęciu tym widoczna jest tendencja spadkowa na przestrzeni lat 2021-2022 we wszystkich gminach powiatu bocheńskiego. Jednakże z uwagi na wysokie wartości zaprezentowane w poniższej tabeli, problem bezrobocia pozostaje wciąż bardzo istotny i wymagający podejmowania działań ze strony zarówno służb pomocy społecznej jak również rynku pracy.

Tablica nr 14 – Problem bezrobocia na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

gmina	BEZROBOCIE		
	LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	ROK		
	2020	2021	2022
Bochnia gm.	164	146	127
Bochnia m.	387	369	355
Drwinia	39	45	41
Lipnica Murowana	31	44	34
Łapanów	91	88	31
Nowy Wiśnicz	36	48	32
Rzezawa	84	85	77
Trzciana	30	34	24
Żegocina	33	27	23
Suma końcowa	895	886	744

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

2.6 Potrzeba ochrony macierzyństwa

Kolejnym obszarem, który w strukturze problemów społecznych powiatu bocheńskiego ma znaczący udział jest potrzeba ochrony macierzyństwa. Analizując to zagadnienie na przestrzeni lat 2020-2022 w aspekcie ilości rodzin, które otrzymały pomoc w tym zakresie, należy stwierdzić, że ich liczba zmniejszyła się z 207 do 183 na koniec 2022 roku. Dokonując podobnej analizy w zakresie liczby osób w tych rodzinach, odnotowujemy również spadek z 1183 osób w 2020 roku do 1027 osób na koniec 2022 roku w skali całego powiatu. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 15 – Problem ochrony macierzyństwa na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

gmina	POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
		ROK					
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
Bochnia gm.	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	39	33	32	221	186	176
	w tym: WIELODZIETNOŚĆ	39	33	32	221	186	176
Bochnia m.	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	28	27	28	162	145	145
	w tym: WIELODZIETNOŚĆ	22	17	10	137	107	73
Drwinia	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	16	8	12	88	45	63
	w tym: WIELODZIETNOŚĆ	11	6	7	64	34	29
Lipnica Murowana	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	14	14	18	94	92	116
	w tym: WIELODZIETNOŚĆ	13	12	16	86	82	105
Łapanów	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	35	26	21	192	148	117
	w tym: WIELODZIETNOŚĆ	34	26	21	189	148	117

gmina	POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
		ROK					
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
Nowy Wiśnicz	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	22	24	22	131	140	130
	w tym: WIEŁODZIETNOŚĆ	22	24	22	131	140	130
Rzezawa	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	26	23	24	138	118	128
	w tym: WIEŁODZIETNOŚĆ	23	18	17	128	104	102
Trzciana	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	4	5	4	26	29	24
	w tym: WIEŁODZIETNOŚĆ	4	4	3	20	25	20
Żegocina	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - OGÓŁEM	23	22	22	131	131	128
	w tym: WIEŁODZIETNOŚĆ	23	22	22	131	131	128

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Największy udział rodzin wielodzietnych, otrzymujących pomoc w zakresie ochrony macierzyństwa mają gminy Bochnia, Łapanów i Nowy Wiśnicz. Najmniejszy natomiast udział rodzin wielodzietnych charakterystyczny jest dla gmin Trzciana i Drwinia.

2.7 Alkoholizm

Problem alkoholizmu w Powiecie Bocheńskim należy do jednego z siedmiu najistotniejszych zagadnień, w których w ciągu najbliższych lat służby pomocy społecznej będą musiały angażować swoje zasoby. Poniższa tabela prezentuje liczbę osób i rodzin, które korzystały z pomocy społecznej na skutek alkoholizmu w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2020-2022. Dane pokazują, że w gminie Bochnia miasto nominalnie najwięcej odnotowywanej jest pomocy związanej problemem alkoholizmu. Jednak jeśli przeanalizujemy to zagadnienie przez pryzmat liczby mieszkańców gminy oraz liczby osób zamieszkujących rodziny doświadczające alkoholizmu, wówczas można dojść do wniosku, że proporcjonalnie udział tej grupy osób nie przekracza 4%. Jeszcze intensywniej problem ten występuje w gminach: Lipnica Murowana i Rzezawa, gdzie udział liczby członków rodzin dotkniętych alkoholizmem w stosunku do liczby ogółu mieszkańców tych gmin sięga aż 1%. W większości gmin powiatu bocheńskiego zarysowuje się tendencja spadkowa lub minimalne wzrosty w zakresie liczby rodzin i osób je zamieszkujących, które były objęte wsparciem ze strony systemu pomocy społecznej.

Tablica nr 16 – Problem alkoholizmu na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

gmina	ALKOHOLIZM					
	LICZBA RODZIN OGÓŁEM			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	ROK					
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Bochnia gm.	4	3	5	9	7	9
Bochnia m.	51	50	51	79	80	75
Drwinia	8	8	7	11	11	8
Lipnica Murowana	18	13	10	36	27	19
Łapanów	5	5	8	6	7	9
Nowy Wiśnicz	5	6	8	5	6	8
Rzezawa	23	20	20	26	26	31
Trzciana	8	8	8	29	24	28
Żegocina	2	2	1	6	6	3
Suma końcowa	124	115	118	207	194	190

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Patrząc natomiast na problem alkoholizmu przez pryzmat podejmowanych działań w kierunku leczenia odwykowego, otrzymujemy tylko częściowo zbieżną diagnozę. Według danych, którymi posługują się gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, koncentracja osób doświadczających choroby alkoholowej skupia się przede wszystkim w gminach: Bochnia miasto, Lipnica Murowana i Rzezawa.

3. WSPIERANIE RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

3.1 Struktura systemu pieczy zastępczej

W powiecie bocheńskim funkcjonuje system pieczy zastępczej, na który składają się rodziny zastępcze: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe i rodzinne domy dziecka. Szczegółowe zestawienie i liczbę rodzin w powiecie bocheńskim za lata 2020-2022 zawiera poniższa tabela. Najliczniejszą grupę stanowią rodziny spokrewnione i niezawodowe. Dostrzegalną jest tendencja spadającej liczby rodzin spokrewnionych na przestrzeni analizowanego okresu, przy jednoczesnym znikomym przyroście rodzin niezawodowych. Liczba rodzin zawodowych zmniejszyła się o 1. Liczba rodzinnych domów dziecka pozostaje niezmienną w ciągu lat 2020-2022.

Tablica nr 17 - Informacja statystyczna na temat rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	powiat bocheński - liczba rodzin		
	2020	2021	2022
Rodziny zastępcze spokrewnione, z tego:	64	63	54
z 1 przyjętym dzieckiem	52	51	38
z 2 przyjętymi dziećmi	9	10	12
z 3 i więcej przyjętymi dziećmi	3	2	4
Rodziny zastępcze niezawodowe, z tego:	19	20	20
z 1 przyjętym dzieckiem	13	16	15
z 2 przyjętymi dziećmi	4	3	4
z 3 przyjętymi dziećmi	2	1	1
z 4 i więcej przyjętymi dziećmi	0	0	0
Rodziny zastępcze zawodowe, z tego:	3	3	2
bez dziecka	0	0	0
z 1 przyjętym dzieckiem	0	1	0
z 2 przyjętymi dziećmi	2	0	0
z 3 przyjętymi dziećmi	0	0	1
z 4 i więcej przyjętymi dziećmi	1	2	1
Rodzinne domy dziecka, z tego:	3	3	3
z 4-8 przebywających dzieci	2	1	2
z 9 i więcej przebywających dzieci	1	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Analizując strukturę pieczy zastępczej w powiecie bocheńskim przez pryzmat liczby dzieci w niej umieszczonych należy stwierdzić, że w przypadku rodzin spokrewnionych następuje bardzo wyraźny spadek ustanawiania tego rodzaju opieki. Rośnie natomiast liczba dzieci umieszczanych w rodzinach niezawodowych. Dominującą grupę stanowią dzieci w wieku 7-17 lat. Wyraźnie dostrzegalna jest tendencja spadkowa, jeżeli chodzi o dzieci umieszczane w zastępczych rodzinach zawodowych. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tablica nr 18 - Liczba dzieci w pieczy zastępczej z uwzględnieniem grup wiekowych - wartości uśrednione

wyszczególnienie		powiat bocheński		
		2020	2021	2022
forma pieczy zastępczej	wiek dzieci	liczba średnia	liczba średnia	liczba średnia
Rodziny zastępcze spokrewnione	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	83	79	77
	poniżej 1 roku	4	1	2
	od 1 roku do 3 lat	9	10	8
	4- 6 lat	7	5	10
	7-13 lat	23	26	29
	14-17 lat	24	18	12
	18-24 lat	16	19	16
Rodziny zastępcze niezawodowe	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	28	25	26
	poniżej 1 roku	1	0	2
	od 1 roku do 3 lat	0	3	1
	4- 6 lat	2	2	2
	7-13 lat	7	6	8
	14-17 lat	9	7	6
	18-24 lat	9	7	7
Rodziny zastępcze zawodowe	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	9	10	7
	poniżej 1 roku	0	0	0
	od 1 roku do 3 lat	2	2	0
	4- 6 lat	3	2	3
	7-13 lat	1	4	3
	14-17 lat	3	1	1
	18-24 lat	0	1	0
Rodzinne domy dziecka	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	17	21	21
	poniżej 1 roku	0	0	0
	od 1 roku do 3 lat	1	2	1
	4- 6 lat	1	7	3
	7-13 lat	7	5	11
	14-17 lat	4	5	5
	18-24 lat	4	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej podyktowane jest najczęściej zewnętrznymi czynnikami społecznymi, które powodują, że rodziny biologiczne tracą okresowo lub na stałe swoje zdolności opiekuńcze i wychowawcze.

Wśród głównych przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022 należy wymienić: uzależnienie rodziców oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

3.2 Świadczenia przyznawane w ramach pieczy zastępczej

Opisując świadczenia przyznawane w ramach działania systemu pieczy zastępczej można przede wszystkim wyróżnić trzy grupy podstawowe, którymi są m.in:

- świadczenia dla rodzin zastępczych lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka,
- wydatki na opiekę i wychowanie dziecka pokrytych przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej,
- pomoc dla osoby usamodzielnianej.

Analiza rozkładu wyżej wymienionych świadczeń została zaprezentowana w poniższych tabelach.

Tablica nr 19 - Wysokość wydatków w obszarze pieczy zastępczej powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
	wydatki w [zł]		
Świadczenia dla rodzin zastępczych lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka, z tego:			
KWOTA OGÓŁEM	1.507.752,09	1.497.314,66	1.573.354,41
Wynagrodzenia za prowadzenie rodzinnych domów dziecka oraz zawodowych rodzin zastępczych			
KWOTA OGÓŁEM	232.895,32	243.854,34	250.062,79
Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:			
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE	13.878,00	55.417,00	58.419,00
ŚWIADCZENIE NA ZAGOSPODAROWANIE	12.616,00	18.409,00	21.123,00
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI	108.477,26	112.225,01	127.907,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Jak widać z powyższego zestawienie środki finansowe na funkcjonowanie pieczy zastępczej systematycznie wzrastają. Nadal jednak liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb.

3.3 Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej

Maksymalny okres pobytu w pieczy zastępczej określa ustawa: do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jak do 25 lat. Po ukończeniu 18 lat dalszy pobyt w rodzinie zastępczej lub placówce jest możliwy za zgodą odpowiednio opiekunów zastępczych lub dyrektora placówki.

Pełnoletnim wychowankom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapeutyczne, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, zakłady poprawcze oraz rodziny zastępcze, przysługuje pomoc pieniężna na kontynuację nauki. Osoby opuszczające pieczę zastępczą znajdujące się w przedziale wiekowym 18 – 25 lat, kontynuujące naukę w różnych typach szkół mają możliwość skorzystania z:

1. pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki-w wys. 681 zł miesięcznie;
2. jednorazowej pomocy na usamodzielnienie w wys. od 2244zł zł do 8968 zł, w zależności od czasu pobytu i rodzaju rodziny zastępczej.
3. jednorazowej pomocy na zagospodarowanie przysługującej w formie rzeczowej o wartości nie mniej jak 2039 zł. Świadczenie na zagospodarowanie dla wychowanków z orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym i znacznym wynosi nie mniej niż 4077 zł .
4. zamieszkania w mieszkaniu chronionym treningowym do czasu ukończenia kształcenia nie dłużej jak do 25 roku życia.

W/w świadczenia otrzymują wychowankowie, którzy realizują plan usamodzielnienia. Zmiany w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 07 października 2022r. znoszą kryterium dochodowe wychowanka. Motywuje to do aktywności zawodowej w okresie kontynuowania nauki. Opiekunem usamodzielnienia wychowanków mogą być osoby z rodzin naturalnych , rodzina zastępcza, pracownik placówki lub pracownik PCPR. Plan usamodzielnienia sporządza się co najmniej na miesiąc przed ukończeniem przez wychowanka pełnoletności. Podlega on modyfikacji w zależności od sytuacji życiowej wychowanka. Procedury usamodzielnienia wychowanków wszystkich form pieczy zastępczej są w kompetencjach PCPR w Bochni. Do Centrum wychowankowie składają wnioski o usamodzielnienia i plany usamodzielnienia opracowywane przy współpracy z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej. Świadczenia usamodzielnianym wychowankom wypłaca PCPR na konto bankowe. W procesie usamodzielnienia wychowankowie mają możliwość czasowego mieszkania w tzw. mieszkaniu chronionym treningowym. Powiat bocheński dysponuje 5 mieszkaniami dla wychowanków pieczy zastępczej.

3.4 Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza ma zabezpieczać opiekę nad małoletnimi, jako konieczna alternatywa w sytuacji, gdy dziecko nie może być umieszczone w pieczy rodzinnej. W Polsce dąży się do ograniczenia roli instytucji w opiece zastępczej. Ogranicza się w prawodawstwie, zarówno ilość miejsc dla wychowanków placówek, jak również podwyższa wiek małoletnich, którzy w takich formach pieczy mogą przebywać i być w nich umieszczani. Wdrażanie tych ustawowych zapisów to tzw. deinstytucjonalizacja, czyli odchodzenie od instytucjonalnych form pieczy zastępczej na rzecz jej rodzinnych form. Instytucjonalne formy opieki obejmują takie placówki jak: opiekuńczo – wychowawcze, regionalne opiekuńczo – terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze są prowadzone jako podmioty różnego typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego i rodzinnego. Wszystkie mają zabezpieczyć opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej. Placówka przygotowuje dziecko do: godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych; zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

W Powiecie Bocheńskim pieczę instytucjonalną stanowią placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego – Azymut i Perspektywa. Każda z placówek przeznaczona jest dla 14 wychowanków.

Tablica nr 20– Liczba dzieci przebywających w bocheńskich placówkach w latach 2020-2022

Nazwa Placówki	Liczba umieszczonych wychowanków (liczba łączna)		
	2020	2021	2022
Placówki opiekuńczo wychowawcze Azymut i Perspektywa	31 (w tym 11 z terenu powiatu bocheńskiego)	31 (w tym 12 z terenu powiatu bocheńskiego)	34 (w tym 14 z terenu powiatu bocheńskiego)

Jak widać z powyższego zestawienia liczba wychowanków przebywających w bocheńskich placówkach w roku 2022 wzrosła o 3. Widoczne jest również, że większość wychowanków bocheńskich placówek to dzieci pochodzące z terenu innych powiatów – i ich liczba z roku na rok wzrasta. Należy także zauważyć, że mimo polityki państwa zmierzającej do likwidacji placówek na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej ich funkcjonowanie obecnie jest niezbędne, gdyż funkcjonujące rodziny zastępcze nie są w stanie zaspokoić potrzeb powiatu w tym zakresie.

Tablica nr 21 - Wysokość miesięcznych kosztów utrzymania wychowanka w bocheńskich placówkach w latach 2020-2022

Nazwa Placówki	Miesięczny koszt utrzymania wychowanka kwota w zł		
	2020	2021	2022
Azymut	5.142,83*	5.459,76	6.235,19
Perspektywa		5.459,76	5.598,79

- w 2020 r. na terenie funkcjonowała jedna placówka opiekuńczo wychowawcza

Koszty utrzymania wychowanka w placówkach opiekuńczo wychowawczych systematycznie wzrastają co niewątpliwie związane jest ze wzrostem minimalnego wynagrodzenia oraz ogólną podwyżką cen towarów i usług. W stosunku do 2020 r. wzrost ten wyniósł 1.092,36 zł. Dla porównania miesięczny koszt utrzymania wychowanka w rodzinie zastępczej wynosi – 1361 zł.

4. ANALIZA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH ORAZ INNYCH AKTÓW PRAWA MIEJSCOWEGO W ZAKRESIE REALIZOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH, W TYM W ZAKRESIE DEINSTYTUCJONALIZACJI

Nazwa dokumentu	Strategia Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2021-2030
Cele kluczowe	<p>Cel strategiczny 1. Powiat Bocheński jako obszar różnorodnej aktywności gospodarczej z silnymi, innowacyjnymi podmiotami, również działającymi w sferze nowoczesnych technologii.</p> <p>Cel strategiczny 2. Nowocześnie zarządzane placówki oświatowe gwarantujące wszechstronny rozwój mieszkańców oraz dobre przygotowanie do aktywności na rynku pracy, a także do życia społecznego.</p> <p>Cel strategiczny 3. Powiat Bocheński jako obszar o dobrej dostępności komunikacyjnej drogowej, kolejowej i lotniczej, zapewniający dostęp do sieci infrastruktury technicznej o wysokich parametrach jakościowych.</p> <p>Cel strategiczny 4. Zapewnienie zróżnicowanej oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców i turystów. Zachowanie, ekspozycja oraz promocja dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego.</p> <p>Cel strategiczny 5. Zapewnienie mieszkańcom Powiatu Bocheńskiego wysokiego poziomu bezpieczeństwa społecznego i ekologicznego.</p>
Odniesienie do deinstytucjonalizacji	<ul style="list-style-type: none"> -Poszerzenie bazy oferującej multifunkcyjne wsparcie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami; -Promowanie i rozwój systemu oparcia społecznego dla mieszkańców Powiatu Bocheńskiego ze szczególnym uwzględnieniem opieki nad dzieckiem, funkcjonowania osób starszych i z niepełnosprawnościami; -Wsparcie działań edukacyjnych w zakresie zachowań w sytuacjach kryzysowych; -Tworzenie i moderowanie funkcjonowania platformy cyfrowej wymiany informacji dla mieszkańców Powiatu.

Nazwa dokumentu	Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bocheńskiego na lata 2018-2024
Cele kluczowe	<p>Powiat bocheński realizując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjmuje następującą misję:</p> <p>„Budowanie efektywnie działającego systemu oparcia społecznego dla mieszkańców powiatu bocheńskiego, ze szczególnym uwzględnieniem opieki nad dzieckiem, funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych”.</p> <p>Na bazie wniosków płynących z analiz zaprezentowanych we wcześniejszej części niniejszego opracowania przyjęto pięć celów strategicznych, których zakres obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawę warunków funkcjonowania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem, - ograniczenie zjawiska bezrobocia, - wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, - wsparcie rodzin i rozwój systemu pieczy zastępczej, - ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie i rozwój profilaktyki uzależnień.
Odniesienia do deinstytucjonalizacji	<ul style="list-style-type: none"> - Utworzenie dziennych środowiskowych domów dla osób starszych oraz doposażenie ich w sprzęt rehabilitacyjny; - Rozwój wolontariatu wśród osób starszych; - Utrzymanie sprawności fizycznej osób starszych poprzez wyposażanie seniorów w sprzęt rehabilitacyjny; - Integracja osób starszych ze środowiskiem; - Umożliwienie osobom starszym aktywnego udziału w życiu kulturalnym i oświatowym; - Zapewnienie całodobowej opieki pielęgniarstwa i umożliwienie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej ; - Utworzenie środowiskowego domu samopomocy; - Utrzymanie odpowiedniej liczby miejsc wsparcia osób z niepełnosprawnościami w ośrodkach wsparcia dziennego; - Prowadzenie doradztwa, poradnictwa oraz informowanie w zakresie problemów i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych; - Zapewnienie wystarczających i adekwatnych do potrzeb form pieczy zastępczej; - Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji pracowników pomocy społecznej w zakresie wspierania osób i rodzin dotkniętych bezradnością opiekuńczo-wychowawczą i trudnościami w prowadzeniu gospodarstwa domowego

Nazwa Programu	Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023
Cele kluczowe	Celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 pozostaje dalszy rozwój systemu pieczy zastępczej w powiecie bocheńskim z ukierunkowaniem na formy rodzinne.
Odniesienie do deinstytucjonalizacji	<ul style="list-style-type: none"> - Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej poprzez akcje promujące ideę rodzicielstwa zastępczego; - Tworzenie rodzinnych form rodzicielstwa zastępczego. Finansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych; - Organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w celu wymiany doświadczeń i integracji; - Wzbudzanie i podtrzymywanie motywacji rodzin biologicznych do współpracy; - Objęcie rodzin wymagających wsparcia opieką asystenta rodziny; - Motywowanie osób usamodzielnianych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, motywowaniu do kontynuowania nauki i uzyskiwania kwalifikacji zawodowych; - Utrzymanie mieszkania chronionego treningowego chronionego; - Integracja rodzin zastępczych ze społecznością lokalną; - Budowanie pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej.

Nazwa Programu	Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2025
Cele kluczowe	Wsparcie osób, rodzin i społeczności powiatu bocheńskiego w zaradzeniu trudnościom wynikającym z doświadczenia niepełnosprawności.
Odniesienie do deinstytucjonalizacji	<ul style="list-style-type: none"> - Pomoc dla osób z niepełnosprawnością w uzyskaniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego.; - Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i w dostępie do informacji w przestrzeni publicznej Powiatu Bocheńskiego i w miejscu zamieszkania niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu. - Ochrona i przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych. - Kształtowanie w społeczeństwie Powiatu właściwych postaw sprzyjających włączaniu osób niepełnosprawnych w życie społeczne, zawodowe i publiczne. - Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do korzystania z opieki zdrowotnej i rehabilitacji na terenie Powiatu. - Wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych, wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych. - Monitorowanie potrzeb społecznych, kreowanie programów i projektów na rzecz mieszkańców Powiatu, szczególnie w obszarze spraw osób z niepełnosprawnościami. - Pozyskiwanie środków finansowych na realizację celów włączania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe w powiecie bocheńskim.

5. ANALIZA SWOT

System wsparcia dla osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki standard bazy lokalowej (Dzienny Dom Senior - Wigor, Dom Pomocy Społecznej) • Wykwalifikowana kadra • Dostępność pomocy finansowej w strukturach OPS • Bogata oferta świadczonych usług • Aktywna promocja działalności i świadczonych usług na rzecz osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczona liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego dla seniorów • Niskie uposażenie kadry • Ograniczona liczba usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osób starszych, świadczonych przez OPS • Trudności w dostępie do świadczeń medycznych (specjalistycznych) • Ograniczone środki finansowe w dyspozycji OPS
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wolontariat na rzecz osób starszych organizowany przez NGO • Możliwość pozyskania środków finansowych na tworzenie nowych ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku • Malejąca liczba osób dotkniętych ubóstwem oraz długotrwale lub ciężko chorą • Poszerzanie się kanałów informacji o dostępie do usług świadczonych dla seniorów • Poszerzająca się oferta działań dla seniorów organizowana przez NGO • Dobra współpraca sektora publicznego z NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca liczba mieszkańców powiatu bocheńskiego w wieku powyżej 65 roku życia • Niski status ekonomiczny osób starszych • Brak nowej bazy lokalowej na adaptację i tworzenie placówek dla seniorów
System wsparcia dla osób niepełnosprawnych	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowana sieć aktywnie działających w Powiecie instytucji wsparcia oraz NGO • Rozwinięty system wsparcia osób niepełnosprawnych • Efektywna realizacja projektów aktywizujących i wspierających osoby niepełnosprawne 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczny przepływ informacji pomiędzy instytucjami niosącymi pomoc osobom niepełnosprawnym • Niski poziom współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi osoby niepełnosprawne • Bariery w dostępie do edukacji (architektoniczne, w komunikowaniu się i in.) • Bariery architektoniczne w instytucjach i placówkach oświatowych na terenie powiatu • Niski stopień konsultacji społecznych w zakresie rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych

	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczający poziom finansowania pomocy dla osób niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych i w komunikowaniu się
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszający się problem ubóstwa wśród mieszkańców powiatu Poprawa koniunktury gospodarczej Zmniejszająca się stopa bezrobocia Bardzo dobra współpraca parafii na terenie powiatu z instytucjami pomocy społecznej Wzrost świadomości społecznej w zakresie dostępu do pomocy specjalistów Ujawnianie, przez rodziny, problemów osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> Zmiany społeczno-kulturowe Spadek wrażliwości społecznej na problemy osób niepełnosprawnych Izolacja społeczna osób niepełnosprawnych oraz krytyka podejmujących aktywność Uzależnienie od systemu pomocy społecznej Roszczeniowość osób niepełnosprawnych Wzrost biurokracji w obszarach systemu pomocy społecznej

System wspierania rodziny i pieczy zastępczej	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Dobra współpraca pomiędzy instytucjami w ujęciu interdyscyplinarnym Wysoko wykwalifikowana kadra specjalistów Wzrost zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i asystentów rodziny Opracowane i działające procedury szybkiego reagowania Wdrożony system szkoleń i wsparcia dla rodzin zastępczych Działające mieszkania chronione Systematyczne szkolenia podwyższające kwalifikacje zawodowe pracowników służb społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczająca ilość środków finansowych na szkolenia podnoszące kompetencje zawodowe pracowników służb społecznych Brak jednolitego modelu współpracy międzyinstytucjonalnej Bariery mentalne pracowników służb oraz członków rodzin – sztywność myślenia Wzrost liczby dzieci wymagających umieszczenia poza rodziną naturalną
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego Współpraca z wolontariuszami Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych Wysoka świadomość potrzeb społecznych wśród przedstawicieli władz samorządowych Otwartość instytucji współpracujących do wypracowania jednolitego modelu stałej współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> Brak kandydatów do pełnienia roli rodziny zastępczej Niespójność przepisów Występowanie zjawiska tzw. „wyczonej bezradności” wśród klientów pomocy społecznej Wzajemny brak zrozumienia, wśród pracowników służb społecznych oraz kuratorów zawodowych, w obszarze zjawisk i problemów przez nich rozwiązywanych.

6. GŁÓWNE PROBLEMY I WYZWANIA SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE POWIATU BOCHEŃSKIEGO

1. Problemy i wyzwania społeczne dotyczące rodzin z dziećmi

- a) niedostateczne kompetencje rodzicielskie;
- b) zmniejszenie zainteresowania części rodziców problemami wychowawczymi i edukacyjnymi swoich dzieci oraz przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na inne osoby lub instytucje;
- c) niewystarczająca liczba rodzin zastępczych;
- d) niewystarczające wsparcie istniejących rodzin zastępczych;
- e) zagrożenie wypaleniem zawodowym rodziców zastępczych;
- f) trudności w usamodzielnieniu się pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

2. Problemy i wyzwania społeczne dotyczące osób starszych

- a) wyobcowanie, samotność i niska aktywność osób starszych;
- b) niska satysfakcja z życia związana z problemami zdrowotnymi;
- c) ograniczone środki finansowe, którymi dysponują osoby starsze, niepozwalające na zaspokojenie rosnących z wiekiem potrzeb zdrowotnych (wykup leków, zabiegi rehabilitacyjne, usługi opiekuńcze);
- d) brak nieformalnych sieci wsparcia, który istotnie wpływa na ograniczenie zdolności samodzielnego zaspokajania codziennych potrzeb przez seniorów;
- e) niska dostępność publicznej ochrony zdrowia, szczególnie w zakresie usług lekarzy specjalistów.

3. Problemy i wyzwania społeczne dotyczące osób z niepełnosprawnościami

- a) niewystarczająca integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami (poczucie samotności i wykluczenia);
- b) wykluczenie z rynku pracy osób z niepełnosprawnościami (miejsca pracy niedostosowane do potrzeb OzN);
- c) niska dostępność publicznej ochrony zdrowia, szczególnie w zakresie usług lekarzy specjalistów;
- d) niewystarczające wsparcie systemu rodzinnego, w którym funkcjonują osoby z niepełnosprawnościami (niewystarczająca ilość świadczeń w zakresie opieki wytchnieniowej).

7. CELE OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE LOKALNEGO PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI NA LATA 2024-2026

Cel ogólny nr 1. – Rozwój systemu wsparcia osób starszych i ich otoczenia poprzez poszerzenie zakresu i dostępności usług;

Cel szczegółowy 1.1. – Rozwój wsparcia dla osób starszych i ich rodzin w środowisku lokalnym;

Cel szczegółowy 1.2. – Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym;

Cel szczegółowy 1.3. – Powrót podopiecznego DPS do środowiska lokalnego

Cel ogólny nr 2. – Rozwój systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia poprzez poszerzenie zakresu i dostępności usług;

Cel szczegółowy 2.1. – Rozwój wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w środowisku lokalnym;

Cel szczegółowy nr 2.2. – Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami;

Cel szczegółowy nr 2.3. – Rozwój wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznym

Cel ogólny nr 3. – Rozwój systemu wsparcia dziecka i jego otoczenia poprzez poszerzenie zakresu i dostępności usług;

Cel szczegółowy 3.1. – Rozwój wsparcia ukierunkowanego na rodzinę przeżywającą trudności opiekuńczo wychowawcze;

Cel szczegółowy 3.2. – Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz wsparcia ukierunkowanego na dziecko przebywające w pieczy zastępczej oraz usamodzielnianego wychowanka;

Cel szczegółowy 3.3. – Rozwój wsparcia ukierunkowanego na dziecko ze szczególnymi potrzebami;

Cel szczegółowy 3.4. – Powrót wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej do rodziny/pieczy rodzinnej.

CEL OGÓLNY - ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA OSÓB STARSZYCH I ICH OTOCZENIA POPRZEC POSZERZENIE ZAKRESU I DOSTĘPNOŚCI USŁUG			
DZIAŁANIA	REALIZATOR	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	OPS	liczba usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	liczba osób starszych objętych wsparciem
Realizacja usług wsparcia w formie teleopiek	OPS, DDSW, NGO	liczba wydanych opasek	liczba osób starszych objętych wsparciem
Realizacja usług wsparcia w formie pomocy sąsiedzkiej	OPS	liczba umów na pomoc sąsiedzką	liczba osób starszych objętych wsparciem
Realizacja usług wsparcia w formie opieki wytchnieniowej	OPS, DPS, NGO	liczba przyznanych usług opieki wytchnieniowej	liczba osób starszych objętych wsparciem
Realizacja usług wsparcia w formie wolontariatu	OPS, NGO	liczba umów z wolontariuszami	liczba osób starszych objętych wsparciem

Zapewnienie miejsc w dziennych ośrodkach wsparcia dla osób starszych	DDSW	liczba miejsc w OWOS dedykowanych dla osób starszych	liczba osób objętych wsparciem
Edukacja ukierunkowana na powrót do środowiska	DPS	liczba warsztatów zajęciowych, treningów umiejętności, zajęć ruchowo-rehabilitacyjnych, które mają pomóc podopiecznym DPS	liczba podopiecznych DPS objętych wsparciem
Wspieranie podopiecznego w środowisku lokalnym po opuszczeniu DPS	OPS	liczba działań na rzecz podopiecznego	liczba podopiecznych objętych wsparciem
Rozwój różnego typu podmiotów zrzeszających np. osoby starsze	NGO, gminy	Liczba utworzonych podmiotów	Liczba osób korzystających
Realizacja i rozwój usług asystenckich	PCPR, gminy, NGO	Liczba zatrudnionych asystentów	Liczba osób objętych wsparciem
Wsparcie szkoleniowe, specjalistyczne, psychologiczne dla opiekunów osób wymagających wsparcia, specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne lub terapeutyczne) oraz nauka pielęgnacji / rehabilitacji / dietetyk	DPS, gminy, NGO	Liczba zorganizowanych szkoleń, odbytych spotkań	Liczba osób biorących udział
Wykorzystywanie zasobów infrastruktury i kadry domów pomocy społecznej do realizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania	DPS	Liczba świadczonych usług specjalistycznych	Liczba osób objętych wsparciem
Tworzenie Indywidualnych Planów Usamodzielnienia Mieszkańca DPS	DPS	Liczba opracowanych Indywidualnych Planów Usamodzielnienia Mieszkańca DPS	Liczba osób usamodzielnionych

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2024-2026
ukierunkowany na
potrzeby osób z niepełnosprawnościami

CEL OGÓLNY - ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I ICH OTOCZENIA POPRZEZ POSZERZENIE ZAKRESU I DOSTĘPNOŚCI USŁUG			
DZIAŁANIA	REALIZATOR	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	OPS, NGO	liczba usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem
Realizacja usług wsparcia w formie pomocy sąsiedzkiej	OPS, NGO	liczba umów na pomoc sąsiedzką	liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem
Realizacja usług wsparcia w formie opieki wytchnieniowej	OPS, DPS, ŚDS, NGO	liczba przyznanych usług opieki wytchnieniowej	liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem
Realizacja usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami	PCPR, OPS, NGO	liczba asystentów osoby niepełnosprawnej	liczba osób objętych wsparciem asystenta osoby niepełnosprawnej
Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się oraz zwiększenie dostępności do sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego	PCPR	liczba umów przyznających świadczenia	liczba osób objętych wsparciem
Aktywizacja zawodowa i społeczna poprzez zapewnienie miejsc w WTZ	PCPR, NGO	liczba miejsc w WTZ	liczba uczestników WTZ
Zapewnienie miejsc w Środowiskowych Domach Samopomocy	PCPR, gminy	liczba miejsc w ŚDS	liczba osób objętych wsparciem
Zapewnienie miejsc i specjalistycznego wsparcia w mieszkaniu chronionym wspieranym	ŚDS, DPS, gminy	liczba miejsc przeznaczona dla osób z zaburzeniami psychicznymi w mieszkaniu chronionym	liczba osób przebywających w mieszkaniach chronionych

Wsparcie szkoleniowe, specjalistyczne, psychologiczne dla opiekunów osób wymagających wsparcia, specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne lub terapeutyczne) oraz nauka pielęgnacji / rehabilitacji / dietetyk	Gminy, DPS, NGO	Liczba zorganizowanych spotkań, szkoleń	Liczba osób biorących udział
--	-----------------	---	------------------------------

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji dla powiatu bocheńskiego ukierunkowany na potrzeby dziecka i rodziny, w tym dzieci z niepełnosprawnością

CEL OGÓLNY - ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA DZIECKA I JEGO OTOCZENIA POPRZEZ POSZERZENIE ZAKRESU I DOSTĘPNOŚCI USŁUG – w tym rozwój rodzinnych form pieczy			
DZIAŁANIA	REALIZATOR	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Realizacja usługi asystenta rodziny	OPS	liczba asystentów rodziny	ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
Realizacja usługi wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	PCPR	Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Ilość rodzin objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej
Zwiększenie wsparcia specjalistycznego dzieci i młodzieży przebywających w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie dostępu do specjalistów	PCPR	Liczba zatrudnionych psychologów, logopedów, prawników, pracowników socjalnych	Liczba rodzin/dzieci objętych wsparciem
Prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	OPS, NGO	liczba placówek wsparcia dziennego	liczba dzieci objętych wsparciem
Promowanie działań na rzecz rodzicielstwa zastępczego	PCPR, OPS, parafie	liczba działań promująca rodzicielstwo zastępcze	Minimum 5 działań promocyjnych każdego roku, promujących pieczę zastępczą
Zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych treningowych usamodzielnianym wychowankom	PCPR, OIK	liczba miejsc w mieszkaniach chronionych	liczba osób objętych wsparciem

Podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzinom zastępczym	PCPR	liczba szkoleń/spotkań dla rodzin zastępczych, szkoleń/spotkań dla kandydatów na rodziny zastępcze, superwizji dla rodzin zastępczych, grup wsparcia	liczba uczestników
Zapewnienie dzieciom umieszczonym w pieczy możliwości aktywnego i twórczego spędzania czasu wolnego	PCPR, POW	Liczba zorganizowanych wyjazdów – w tym kolonijnych	- liczba dzieci biorących udział w wyjazdach
Integrowanie środowiska rodzin zastępczych ze społecznością lokalną powiatu	PCPR	Liczba zorganizowanych imprez (w tym dni rodzicielstwa zastępczego)	Liczba osób biorących udział w imprezach
Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze, przez wspieranie procesu usamodzielnienia – w tym usługę asystenta usamodzielnienia	PCPR, POW	Liczba opracowanych IPU	Liczba usamodzielnionych wychowanków

8. HARMONOGRAM REALIZACJI I EWALUACJI LOKALNEGO PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI NA LATA 2024-2026

Cele ogólne i szczegółowe oraz działania przyjęte w Lokalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2024-2026 zgodnie z przyjętym harmonogramem realizowane będą do końca 2026 roku.

Przedmiotowy Lokalny Plan jest dokumentem długookresowym. W 2027 roku – po zakończeniu realizacji Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2024-2026 – przeprowadzona zostanie ewaluacja. Raport z ewaluacji będzie dokumentem oceniającym rezultaty podejmowanych działań oraz wskazującym ewentualne czynniki ryzyka i działania korygujące wymagające podjęcia. Dzięki temu zostanie wprowadzony mechanizm umożliwiający elastyczne dostosowanie Planu do zmieniającego się otoczenia i potrzeb.

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA WDROŻENIA I REALIZACJI LOKALNEGO PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI

Podstawą finansowania założeń Planu będą środki własne samorządu, które zgodnie z ideą planowania strategicznego we wszystkich obszarach stanowią podstawę do finansowania działań. Niemniej jednak na realizację działań w pełnym zakresie niezbędne będzie pozyskanie finansowania z różnych źródeł.

Poniżej są prezentowane możliwe źródła finansowania:

Środki europejskie:

- a) Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS),
- b) Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027 c) Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- d) Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027,
- e) Fundusze Europejskie na Migrację, Granice i Bezpieczeństwo 2021-2027,
- f) Fundusze norweskie i Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- g) Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027.

Środki krajowe:

- a) Fundusz Solidarnościowy,
- b) Resortowy Program „Opieka 75+”,
- c) Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025,
- d) Program wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025,
- e) Programy PFRON.

Środki własne powiatu bocheńskiego przeznaczone na zadania wynikające z realizowanych ustaw, które zostaną zawarte w uchwałach budżetowych na kolejne lata.

Środki pochodzące z innych źródeł:

- a) Środki własne realizatorów,
- b) Środki organizacji pozarządowych zaangażowanych w realizację działań,
- c) Wpłaty sponsorów i darczyńców.

10. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY

Monitorowanie będzie polegało na ciągłym zbieraniu danych w określonych odstępach czasowych oraz agregowanie ich celem przekazania do etapu ewaluacji. Etap monitorowania będzie prowadzony za pomocą wskaźników produktu i rezultatu.

Do realizacji oraz oceny skuteczności i efektywności Planu niezbędna będzie koordynacja PCPR w zakresie współpracy jednostek oraz podmiotów współpracujących w ramach jego realizacji. Koordynatorem Planu będzie PCPR w Bochni.

BIBLIOGRAFIA

1. Dane BDL GUS
2. Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2021, GUS
3. Ocena zasobów pomocy społecznej Powiatu Bocheńskiego za 2020,221,2022 lata
4. Sprawozdanie z działalności PCPR w Bochni za lata 2020,2021, 2022
5. Dane pozyskane ze sprawozdań MRiPS-03 za lata 2020, 2021, 2022
6. Dane pozyskane ze sprawozdań PS-02 za lata 2020,2021, 2022

SPIS SCHEMATÓW I TABLIC

Schemat nr 1 - Usytuowanie powiatu bocheńskiego względem powiatów sąsiadujących

Schemat nr 2 - Gminy znajdujące się na terenie powiatu bocheńskiego

Tablica nr 1 - Rozkład ludności Województwa Małopolskiego wg stanu na koniec 2022 roku

Tablica nr 2 – Liczba ludności powiatu w rozbiciu na kobiety i mężczyzn

Tablica nr 3 – Liczba mieszkańców powiatu bocheńskiego wg miejsca zamieszkania w podziale na gminy w latach 2019-2022 (stan na 31 XII)

Tablica nr 4 – Dynamika zmian liczby mieszkańców w poszczególnych gminach za okres 2020-2022

Tablica nr 5 – Liczba mieszkańców powiatu bocheńskiego, z podziałem na gminy, w wieku 65 lat i więcej w latach 2020 – 2022

Tablica nr 6 – Dynamika przyrostu mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w ujęciu terytorialnym powiatu bocheńskiego

Tablica nr 7 – Ludność powiatu bocheńskiego w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2019-2022

Tablica nr 8 - Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania w latach 2019 – 2022

Tablica nr 9 – Powody przyznania pomocy w latach 2020-2022 na terenie gmin powiatu bocheńskiego

Tablica nr 10 – Problem ubóstwa na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

Tablica nr 11 – Problem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

Tablica nr 12 - Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w poszczególnych gminach powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

Tablica nr 13 – Problem niepełnosprawności na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

Tablica nr 14 – Problem bezrobocia na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

Tablica nr 15 – Problem ochrony macierzyństwa na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

Tablica nr 16 – Problem alkoholizmu na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

Tablica nr 17 - Informacja statystyczna na temat rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020-2022

Tablica nr 18 - Liczba dzieci w pieczy zastępczej z uwzględnieniem grup wiekowych – wartości uśrednione

Tablica nr 19 - Wysokość wydatków w obszarze pieczy zastępczej powiatu bocheńskiego w latach 2020-2022

Tablica nr 20– Liczba dzieci przebywających w bocheńskich placówkach w latach 2020-2022

Tablica nr 21 - Wysokość miesięcznych kosztów utrzymania wychowanka w bocheńskich placówkach w latach 2020-2022